

Bilaga 14:3 till kommunstyrelsens protokoll den 24 augusti 2005, § 4

PM 2005 RI (Dnr 326-2106/2004, 326-1742/2004)

Tillgänglighet till lokaler i Stadshuset

Skrivelse från Margareta Olofsson (v) och Leif Rönngren (s)

Tillgänglighet för hörselskadade i stadens lokaler

Skrivelse från Hörselskadades förening i Stockholm

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

Skrivelsen Tillgänglighet till lokaler i Stadshuset från Margareta Olofsson (v) och Leif Rönngren (s) och skrivelsen Tillgänglighet för hörselskadade i stadens lokaler från Hörselskadades förening i Stockholm anses besvarade med vad som anförs i denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Annika Billström anför följande.

Bakgrund

I en skrivelse från Margareta Olofsson (v) och Leif Rönngren (s) den 12 maj 2004 efterlyses ett handlingsprogram och en inventering av lokalerna i Stadshuset för att uppfylla stadens ambition att bli världens mest tillgängliga huvudstad. I skrivelsen föreslås bland annat att stadsledningskontoret ska köpa in en bärbar hörselslinga för utlåning.

Hörselskadades förening i Stockholm har i en skrivelse uppmanat alla nämnder och bolag att redovisa hur de tillgodoser hörselskadades behov inom sin verksamhet och vilka åtgärder de tänker vidta för att rätta till brister.

Remisser

Skrivelsen om tillgänglighet till lokaler i Stadshuset

Skrivelsen har remitterats till stadsledningskontoret, gatu- och fastighetsnämnden, stadshusdelegerade och kommunstyrelsens handikappråd.

Stadsledningskontoret anser att tillgänglighet ytterst handlar om grundläggande demokratiska förutsättningar. Ambitionen bör vara att inom ramen för det pågående tillgänglighetsprojektet kartlägga och ta fram tillgänglighetsguider för stadens samlingslokaler. Tekniska hjälpmedel ska finnas liksom kunskap om hur hjälpmedlen ska användas. Information ska vara anpassad till olika målgruppers möjlighet att tillgodogöra sig informationen. Stadsledningskontoret förutsätter att det handikappolitiska programmet följs upp enligt stadens integrerade ledningssystem.

Gatu- och fastighetsnämnden anför att det pågår en ombyggnad av hissar och toaletter i Stadshuset för att ge plats till rullstolar. Belysningen har blivit bättre i trapphus och korridorer. I Rådssalen har ny belysning ökat ljuset med cirka 200 procent. Gatu- och fastighetsnämnden och stadsledningskontoret har tagit fram ett nytt skyltprogram för enhetliga och tydliga skyltar. Nämnden anser att det finns en brist i informationsspridningen eftersom beslutet om ett tillgängligare Stockholms Stadshus inte är känt. Vidare an-

förs att fastighetsförvaltningen har installerat hörselhjälpmedel i de flesta sammanträdesrum. Anledningen till att hjälpmedel inte finns i alla rum är att det är svårt att avskärma signalerna. Gatu- och fastighetsnämnden anser att stationära system för hörselslingor alltid är att föredra, men att en portabel mikrofonanläggning är lämplig som en provisorisk lösning för tillfälliga sammanträden.

Stadshusdelegerade ansluter sig till gatu- och fastighetskontorets yttrande.

Kommunstyrelsens handikappråd tillstyrker förslaget i skrivelsen.

Skrivelsen om tillgänglighet för de hörselskadade i stadens lokaler

Skrivelsen har remitterats till socialtjänstnämnden.

Socialtjänstnämnden anser att medvetenheten om hörselskadades behov är hög i förvaltningens verksamheter. Nämnden delar huvudsakligen förvaltningens bedömning att en generell insats för att öka tillgängligheten beträffande hörselskadades behov inte är nödvändig.

Mina synpunkter

Stadshusets unika lokaler ger inte alltid de bästa förutsättningarna för tillgänglighet. Gatu- och fastighetskontorets rapport om ett tillgängligt Stadshus visar på ett förtjänstfullt sätt vilka åtgärder som vidtagits för att göra Stadshuset så tillgängligt som möjligt. Rapporten beskriver även de begränsningar som gör det svårt att nå en modern standard i Stadshusets lokaler. Stadshusets möteslokaler används flitigt och jag anser att staden måste utnyttja de möjligheter som finns för att skapa tillgänglighet för alla grupper.

Jag instämmer i gatu- och fastighetsnämndens uppfattning att stationära system för hörselslingor alltid är att föredra. Det finns dock en rad mötesrum i Stadshuset förutom de som nämns i rapporten, bland annat inom rotlarna och partikanslierna. Jag anser att en bärbar hörselslinga ska finnas för användning i Stadshuset och omgivande lokaler. En sådan kommer att införskaffas till Stadshuset och finnas på plats hösten 2005.

Avgörande för att hjälpmedel ska fungera är att det finns teknisk support. Ansvar för skötseln av Stadshusets lokaler har skiftat de senaste åren. Det är mycket viktigt att ansvarsfrågan görs tydlig för alla inblandade, inte minst för användarna av stadens lokaler.

Frågan om tillgänglighet i möteslokaler är av betydelse för hela staden. Ett grundläggande krav är att alla stadens nämnder och styrelser ser över sina möteslokaler med avseende på tillgänglighet och att tillgänglighetsguider tas fram för alla samlingslokaler. I detta arbete kan handikapporganisationerna bidra med värdefull kunskap. Mot denna bakgrund finns anledning att återkomma med tydliga mål och uppdrag om ökad tillgänglighet i stadens budget 2006.

Jag föreslår med hänvisning till ovanstående att kommunstyrelsen beslutar följande

Skrivelsen Tillgänglighet till lokaler i Stadshuset från Margareta Olofsson (v) och Leif Rönngren (s) och skrivelsen Tillgänglighet för hörselskadade i stadens lokaler från Hörselskadades förening i Stockholm anses besvarade med vad som anförs i denna promemoria.

Stockholm den 9 juni 2005

ANNIKA BILLSTRÖM

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

ÄRENDET

I en skrivelse, *bilaga 1*, från Margareta Olofsson (v) och Leif Rönngren (s) efterlyses ett handlingsprogram och en inventering av lokalerna i Stadshuset i syfte att uppfylla stadens ambition att bli världens mest tillgängliga huvudstad. I skrivelsen föreslås att kommunstyrelsen ska ansvara för en sådan inventering och att stadsledningskontoret köper in en portabel hörselslinga för utlåning.

Hörselskadades förening i Stockholm har i en skrivelse, *bilaga 2*, uppmanat samtliga nämnder och bolag att redovisa hur de tillgodoser hörselskadades behov inom sin verksamhet och vilka åtgärder de tänker vidta för att rätta till eventuella brister och när de ska vara avhjälpna.

REMISSER

Skrivelsen om tillgänglighet till lokaler i Stadshuset

Skrivelsen har remitterats till stadsledningskontoret, gatu- och fastighetsnämnden, stadshusdelegerade och kommunstyrelsens handikappråd.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande av den 1 juni 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Det är även stadsledningskontorets uppfattning att frågor om tillgänglighet i vid bemärkelse ytterst handlar om de grundläggande demokratiska förutsättningarna. Är samhället och de demokratiska institutionerna tillgängliga för alla, är delaktighet en självklarhet eller i alla fall en möjlighet för alla, vilka synliga och osynliga hinder finns det? Många människor med funktionshinder kan säkerligen vittna om dagliga hinder och tillkortakommanden enbart för att den fysiska miljön inte är anpassad.

En hel del har gjorts och mycket pågår för att göra Stockholm till en mer tillgänglig stad. Den fysiska miljön på gator och torg förbättras successivt med avfasningar, markeringar för synskadade, ramper, hissar etc. Staden ger ut tillgänglighetsguider till kulturen. Något motsvarande finns ännu inte för de samlingslokaler staden äger, varken vad gäller fysisk tillgänglighet eller tekniska hjälpmedel för exempelvis hörselskadade. Ambitionen bör vara att göra en sådan kartläggning och ta fram motsvarande tillgänglighetsguider för stadens samlingslokaler inom ramen för tillgänglighetsprojektet fram till år 2010.

Stadsdelsnämnderna och övriga nämnder och bolag i staden har ett ansvar för att de lokaler nämnderna förfogar över är tillgängliga. Inte minst gäller detta för mötes- och samlingslokaler, som också måste kunna nyttjas av den som har ett funktionshinder, oavsett om det handlar om nedsatt hörsel, syn eller rörelseförmåga. Tekniska hjälpmedel ska finnas tillgängliga och fungera och kunskap ska finnas om hur de används.

Stadens nämnder och bolag ska årligen i samband med sin verksamhetsplan också ta fram en handikapplan. Av anvisningarna framgår att stadens information skall vara anpassad till olika målgruppers möjligheter att tillgodogöra sig denna. Där sägs också att all ny- och ombyggnation ska planeras så att byggnaderna blir tillgängliga för alla, att brister successivt ska åtgärdas och att personer med funktionshinder ska få tillgång till information och möjligheter till kommunikation.

Socialtjänstnämnden har i december 2003 för egen del godkänt ett förslag från socialtjänstförvaltningen om handikappolitiskt program för staden. Kommunfullmäktige väntas behandla förslaget hösten 2004. Programmet bygger bland annat på FN:s 22 standardregler samt riksdagens nationella handlingsplan för handikappolitiken. I den senare sägs att ett av de viktigaste målen för den svenska handikappolitiken är att samhället utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet. Det handikappolitiska arbetet ska därvid särskilt inriktas på att identifiera och undanröja hinder för full delaktighet i samhället för människor med funktionsnedsättning.

I förslaget till handikappolitiskt program används begreppet tillgänglighet i vid bemärkelse. Förutom den fysiska miljöns tillgänglighet avses möjligheterna till information och kommunikation. Där sägs att enkelt avhjälpna hinder för tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsnedsättning av publika lokaler och allmänna platser ska vara eliminerade senast år 2010.

Stadsledningskontoret förutsätter att det handikappolitiska programmet kommer att följas upp enligt stadens integrerade ledningssystem.

Gatu- och fastighetsnämnden beslöt den 15 november 2004 att besluta enligt kontorets förslag.

Gatu- och fastighetskontorets tjänsteutlåtande av den 13 oktober 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Bakgrund

Gatu- och fastighetsnämnden beslutade 2002-10-22 i enlighet med kommunfullmäktige om program för bättre tillgänglighet och användbarhet med funktionshinder för Stockholms Stadshus.

Som grund till beslutet låg en inventering av fastigheten. "Stockholms Stadshus – öppen för alla". Inventeringen tar upp frågeställningarna som är upptagna i skrivelsen.

Efter detta program har gatu- och fastighetskontoret arbetat vidare. Det mest påtagliga är ombyggnaden av marken runt Stadshuset samt ombyggnad av hissar och toaletter. För närvarande projekteras för ombyggnad av hissen i drätseltrappan så att en rullstol får plats och belysning i trapphus och korridorer. I samarbete med stadsledningskontoret har ett nytt skyltprogram tagits fram för enhetliga och tydliga skyltar. De nya skyltarna kommer att monteras under hösten.

Analys

Att inte beslutet i gatu- och fastighetsnämnden om ett tillgängligare Stockholms stadshus blivit känt för alla visar på brister i den interna informationsspridningen. Att de tekniska hjälpmedel som finns i stadshusets lokaler inte är kända kan bero på att ansvaret för skötseln har ändrats flera gånger under de senare åren.

Fastighetsförvaltningen har installerat hörselhjälpmedel i de flesta sammanträdesrummen. Att det saknas hörselslingor i några av sammanträdesrummen finns det tekniska förklaringar till. Gatu- och fastighetskontoret har installerat hörselslingor i alla sammanträdesrum förutom CA-Rummet, Lilla Kollegiesalen, Pauli-rummet och Nordiska rummet. I Pauli-rummet kommer högtalaranläggningen att kompletteras med hörselslinga under hösten (2004).

Anledningen till att hörselslinga(magnetslinga) inte monterats i alla rum är att det är svårt att avskärma signalerna. Detta medför att om möte hålls samtidigt i Rådsalen och Blå Hallen och hörselslingorna används går signalerna i varandra i rådskorridoren. I Bråvallasalen och Stora Kollegiesalen finns både magnetslinga och IR-överfört hörselhjälpmedel. Detta ger möjlighet till möten så att debatten kan hållas inom rummet (sekretess) utan att störas från intilliggande hörselslingor.

De lokaler som kommunstyrelsens handikappråd oftast har sina möten i är Bråvallasalen och Stora Kollegiesalen. Eftersom båda salarna har hörselhjälpmedel är det troliga skälet till att de inte används att kommunstyrelsens handikappråd inte fått information om utrustningen. Att köpa in en portabel mikrofonanläggning med hörselslinga för utlåning ser kontoret som en provisorisk lösning för tillfälliga sammanträden. En sådan kan vara lämplig för CA-rummet och Lilla Kollegiesalen. Är lokalen avsedd för sammanträden är alltid en permanent lösning att föredra.

När det gäller belysning arbetar kontoret vidare med att finna lösningar som ger bättre belysning utan att förvanska lokalen. Som exempel byts belysningen ut i Rådssalen. Den nya belysningen ökar ljuset med cirka 200 procent.

Teknisk support

För att säkerställa de tekniska funktionerna i sammanträdesrummen i Stadshuset måste det finnas en tekniker som sköter dessa. I området kring Stadshuset med kvarteren Glasbruket och Pilträdet

finns idag ett stort antal sammanträdesrum, vilket ger ett underlag som väl täcker en tjänst. En förutsättning är att de olika förvaltningarna kan samarbeta om tjänsten. Ett alternativ är att fastighetsförvaltningen utökar sin lokalservice med denna tjänst.

Stadshusdelegerade beslöt den 21 januari 2005 att ansluta sig till gatu- och fastighetskontorets yttrande.

Kommunstyrelsens handikappråd beslöt den 29 september 2004 följande.

Margareta Olofsson (v) och Leif Rönngren (s) har i skrivelse till kommunstyrelsen föreslagit dels att kommunstyrelsen ansvarar för en genomgång av Stadshusets lokaler i syfte att öka tillgängligheten, dels att stadsledningskontoret ges i uppdrag att köpa in portabla hörselslingor för utlåning till partikanslier, rotlar samt stadsledningskontoret i övrigt.

Kommunstyrelsens handikappråd har uppfattningen att Stadshuset i Stockholm ska vara ett gott exempel på hur staden förverkligar sina ambitioner att bli världens mest tillgängliga huvudstad. Handikapprådet tillstyrker därför helhjärtat de förslag till tillgänglighetsåtgärder som föreslås i skrivelsen. Dock vill rådet påpeka att en genomgång av behovet av åtgärder redan har gjorts av gatu- och fastighetskontoret. Vad som krävs är därför att staden anvisar medel så att de erforderliga åtgärderna kan genomföras utan tidsutdräkt.

Skrivelsen om tillgänglighet för hörselskadade i stadens lokaler
Skrivelsen har remitterats till socialtjänstnämnden.

Socialtjänstnämnden beslöt den 2 september 2004 följande.

1. Socialtjänstnämnden godkänner i huvudsak redovisningen.
2. Ärendet överlämnas till kommunstyrelsen.
3. Därutöver anför:

Redovisningen visar att medvetenheten om hörselskadades behov är hög i förvaltningens verksamheter. Vi delar huvudsakligen förvaltningens bedömning att en generell insats för att öka tillgängligheten beträffande hörselskadades behov inte är nödvändig. Däremot kan det finnas anledning att se över akuta behov, som exempelvis anpassade larmanordningar på stadens HVB-hem. I det kommande arbetsmiljöarbetet som ska inledas på HVB barn och ungdom ska dessa aspekter beaktas.

Reservation anfördes av ledamöterna *Peter Lundén Welden m.fl.* (m), ledamöterna *Ann-Katrin Åslund m.fl.* (fp) samt ledamoten *Désirée Petrus Engström* (kd), till förmån för förvaltningens förslag.

Särskilt uttalande gjordes av ledamöterna *Peter Lundén Welden m.fl.* (m), ledamöterna *Ann-Katrin Åslund m.fl.* (fp) samt ledamoten *Désirée Petrus Engström* (kd) enligt följande.

Den relativt goda tillgänglighet för hörselskadade som redovisas i förvaltningens redogörelse är naturligtvis bra. Det är dock viktigt att de brister som belyses i rapporten också åtgärdas. Detta gäller exempelvis behovet av taltelefoni och blinklarm som beskrivs under rubriken ”stadsövergripande boenden”.

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande av den 2 september 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Det finns inom förvaltningen uppenbarligen en hel del erfarenheter både av att möta klienter med hörselskador och att ha anställd personal med hörselskador. Nästa steg är att den medvetenhet som finns om hörselskadades behov kan leda fram till att man gör generella insatser för att öka tillgängligheten. Det finns dock ingen verksamhet som uttalar något direkt missnöje med hur det fungerar idag.

Det är svårt att vara säker på om det fungerar bra för de som är hörselskadade när det är personer utan hörselskada som uttalar sig om hur tillgängligheten fungerar. Förvaltningen kan endast konstatera att det finns en hög medvetenhet i förvaltningen om vikten av att beakta hörselskadades behov. Förhoppningsvis kan det arbetsmiljöarbete som ska inledas inom HVB barn och ungdom ge erfarenheter som även andra verksamheter inom förvaltningen kan dra nytta av.

Tillgänglighet till lokaler i Stadshuset

Stockholm 2004-05-12

Stockholm har ambitiösa mål för sin handikappolitik. Staden ska vara världens mest tillgängliga huvudstad år 2010. Ett flertal rapporter, bland annat revisionskontorets rapport om tillgänglighetsarbetet i Stockholm samt funktionshindersombudsmannens årsrapporter för 2002 och 2003, visar dock att Stockholm har mycket kvar att arbeta med innan detta mål är uppfyllt.

Ett mycket tydligt exempel på att många konkreta åtgärder återstår är handikappanpassningen av lokalerna i Stadshuset. Kommunstyrelsens handikappråd har sina sammanträden i Stadshuset. Tillgängligheten till rådets möten begränsas dock av brister i sammanträdeslokalerna. Som exempel saknas hörselslinga och ljusförhållandena är också bristfälliga. Inte heller de guidade turerna i Stadshusets lokaler har möjlighet att erbjuda hörselslinga. Staden måste föregå med gott exempel och tillse att Stadshusets lokaler uppfyller dagens krav på tillgänglighet. Arbetet med tillgänglighetsanpassningen måste ske i samråd med handikapporganisationerna för att garantera att de anpassade lokalerna verkligen fyller sin funktion.

Vi föreslår med anledning av ovanstående

- Att kommunstyrelsen ansvarar för en genomgång av Stadshusets lokaler i syfte att öka tillgängligheten samt
- Att stadsledningskontoret ges i uppdrag att köpa in portabla hörselslingor för utlåning till partikanslier, rotlar samt SLK i övrigt.

Margareta Olofsson (v)

Leif Rönngren (s)

Tillgänglighet för hörselskadade

Skrivelse från Hörselskadades förening i Stockholm.

I stadens budget för 2004 står följande (s. 53): ”handikappråden har i uppgift att bevaka funktionshindrades intressen inom stadens verksamhetsområden.....Möten ska hållas i fysiskt tillgängliga lokaler med hörselslingor och med tillgång till teckentolk och arbetsmaterial. Funktionshindersombudsmannens rapport för 2002 visar att stora brister förekommer i handikapprådets funktion”.

Verkligheten är att vi hörselskadade möts av ständiga besvikelser vid sammanträden i stadens lokaler, vid kurser ordnade av staden för handikappråden etc. Det är nödvändigt att staden blir bättre på att göra sina lokaler tillgängliga för hörselskadade. Detta är en demokratifråga. Staden ska givetvis vara ett föredöme för andra!

Orsaken till att personer med nedsatt hörsel ständigt stöter på olika kommunikationshinder kan vara fysiska och tekniska brister men den grundläggande orsaken är ofta att ansvariga beslutsfattare och den närmaste omgivningen tenderar att glömma att alla inte hör bra. Det är diskriminerande att det inte är självklart att en hörselskadad ska kunna vara delaktig i en information eller diskussion. Många hörselskadade tycker att det är tröttsamt att ständigt behöva säga ifrån och väljer till slut att ge upp.

Ändå behövs det många gånger relativt enkla åtgärder för att skapa tillgänglighet för hörselskadade. Här är några exempel.

Regelbunden kontroll av installerade teleslingor

Denna kontroll kan endast göras av en person med hörapparat eller med särskild mätutrustning. Det duger alltså inte att säga ”men konferensvärdinnan har kontrollerat och den fungerade då”.

Kunskap om alternativa hörseltekniska system

Utöver teleslingor (fast installerade eller lösa) finns också IR-anläggningar och FM-system samt inte minst konferenssystem som både kan vara fast installerade och bärbara och alltså utlåningsbara från tillfälle till tillfälle.

Skrivtolkar och TSS-tolkar

Hörselskadade kan också använda sig av tolkar som de själva bokar in. För gravt hörselskadade är det enda möjligheten att kunna ta del av information eller delta i diskussion. I sådana sammanhang måste den som talar sänka hastigheten på talet och vara beredd att upprepa.

Alla måste tala i mikrofoner

Vid sammankomster där publiken deltar i diskussion krävs att alla talar i mikrofon.

Förslag

Vi föreslår att kommunstyrelsen tillsätter en arbetsgrupp som får i uppdrag att ta reda på och sammanställa möjliga hörseltekniska lösningar alltifrån mera permanenta installationer till mobila utrustningar för utlåning vid behov, dvs skapandet av en sorts kommunikationscentraler. Materialet skall också innehålla anvisningar hur man kontrollerar och använder utrustningen samt vad man skall tänka på i samtal med hörselskadade personer. I arbetsgruppen skall givetvis Hörselskadades förening i Stockholm delta med sin kunskap.

Vi föreslår också att kommunstyrelsen ger samtliga nämnder och bolag i uppdrag att redovisa hur de tillgodoser hörselskadades behov inom sin verksamhet och om vilka åtgärder de ämnar vidta för att rätta till eventuella brister och när de skall vara avhjälpta.

Styrelsen för Kommun-HSO i Stockholm uttalade vid ditt sammanträde den 25 mars 2004 sitt fulla stöd för detta förslag.

Stockholm den 25 mars 2004

HÖRSELSKADADES FÖRENING I STOCKHOLM

Carin Priklonsky
Ordförande